

V d  
3574









Vd  
3514

5. 61. 14





8





L. 61, 14

Kat. 1, 748

DE  
GAUDIO CIVIVM  
EX  
PRIMORDIIS PRINCIPATVS  
OPTIMAE SPEL

---

BREVIS COMMENTATIO  
CHRISTIANI FRIDERICI OLPII  
A. M. LYC. TORG. RECT. ET LATINI IENENSIVM  
COLLEGII SODALIS.







**G**entium ac nationum praecipua felicitas cum nascatur, prouehatur ac stabiliatur a bono Principe, cui summa lex est publica salus, haud sane maius atque excellentius beneficium Deus tribuit hominibus, in ciuili vitae societatem collectis, quam Principem imperii gubernaculis admouendo, qui sapientia, prouidentia, iustitia, benignitate et clementia imitatus caeleste Numen, cuius refert imaginem, cuius in terris vsurpat munus, de genere humano praeclare meretur. Stultissimi est, dementissimi, pessimique hominis optare, ab superiore nullo regi ciuitates. Quae quantum florent aquis, principali cura, legibus, tantum Principe destitutas procax libertas miscet, lacerat ac dissipat, ut tum denique sua intelligant, quemadmodum ait ille, bona, cum, quae in potestate habuerunt, amiserint. Tristissima, post hominum memoriam, fuit conditio Germaniae, diuturni atque exitiosi interregni discordia diuexatae. Cum enim, Imperatore Conrado IV rebus humanis exempto, per viginti propemodum annos Imperio Germanico deesset augustissimum, quod membra bene regeret, caput, cuncta ruerunt ad interitum voluntarium. Nullis tum comitiis habitis, de salute imperii nihil decerni potuit procerum voce et suffragio, siluerunt leges, foris iudiciisque praecclusis omnia sibi permisit caedibus, rapinis et flammis vndique saeuens vis ac libido. Summum ius quaesitum est in summa iniuria; donec Rudolphus I Habsburgicus, communi procerum voluntate imperio sibi tradito, collapsis ac desperatis rebus sapientia succurreret ac fortitudine incredibili,





dibili, qua Germaniae prostrata salus restituta fuit, et nouis quasi propugnaculis oblecta.

Sed quanta aestimatione ciues tum demum metiuntur caelestis beneficii, in bono Principe sibi concessi, magnitudinem, quando rei publicae carent gubernatore, tanto flagrant Patriae Patris desiderio, cum tyranni immanis crudelitate ac saeuitia premuntur. Nolumus iam Tiberiorum, Caligularum, Claudiorum, Neronum, Domitianorum, Caracallarum, Elagabalorum, aliarumque generis humani pestium memoriam, saeculis omnibus abominandam ac detestabilem, *recolere*, quarum vel sola nomina

*animus meminisse horret, luctuque refugit.*

Iuuat potius recordari terrarum imperii gubernatorem, sub quo nasci voluit ipsa GENERIS HVMANI SALVS, sub quo ea fuit ciuium felicitas, vt, quemadmodum refert Suetonius, *forte Puteolanum sinum praeteruehenti vectores nauaeque de naui Alexandrina, quae tantum quod appulerat, candidati coronatique et thura libantes, fausta omnia et eximias laudes congererent: PER ILLVM SE VIVERE, PER ILLVM NAVIGARE, LIBERTATE ATQVE FORTVNIS PER ILLVM FRVI.* Tam insigne gaudium, ex optimo principatu ortum, ciues felicitatis suae auctori statorique, visendi eius copia sibi facta, produnt. Titum vero Vespasianum, cui tam prolixa fuit et benefica natura, vt, eodem auctore Tranquillo, *non oportere*, pronunciaret, *quenquam a sermone Principis tristem discedere*, vt, *diem se perdidisse*, dicitaret, *quo nihil cuiquam praestitisset* beneficii, tanta caritate ciues profecuti sunt, vt in gaudium effusi amorem ac delicias generis humani eum nominarent.

Solet hoc, quo ciues efferuntur, gaudium esse eximium ac praegestiens, quando talem Principem futurum sperant, qualem, voti sui compotes facti, sub felicitis, sapientis atque indulgentis imperii primordia cognitum iudicarunt. Est enim ea hominum natura, vt non tristitia solum et ingrata, sed iucunda etiam et suauius, cum noua sunt, vehementius moueant afficiantque animos, consueta vero ac diutius visitata minus tangant. Quid sole post longam noctem ac tempestates exoriente, iucundius? Quid vere hortos ac rura floribus, arbores







frondibus vestiente, auras dulci auium cantu implente, suauius? Sed tamen iste suauitatis ac iucunditatis sensus, diu perceptus, paullatim hebescit consuetudine.

Nec tamen idem plane fit in gaudio, ex primordiis principatus optimae spei concepto. Ipsa spes sic alit augetque pium hoc gaudium, vt gratiam nouitatis vix exuere videatur. Nam ciues non praesentis tantum boni sensu ac dulcedine capiuntur, verum futura etiam bona praesentibus haud minora et leuiora, sed maiora et ampliora, spe deliniti prospiciunt. Quamuis florentes ac beatas ciuitates Princeps relinquat successori, habebunt tamen ciues, quod addi posse iudicent pristinae felicitati, habebunt, quam votis expectant, lautiozem adhuc rei publicae conditionem. Quam si crediderint sub nouo Principe futuram, spes eminentior, cum spe gaudium impensius atque constantius enascetur. At vero cum belli, vel cuiuscunque calamitatis impetu perculsas ac prostratas prouincias Princeps optimus regendas capessit, in spem plurimam adducuntur ciues, fore, vt omnia, quae iacent, Patris patriae cura et prouidentia excitentur, et quassata res publica recuperet pristinae dignitatis ornamenta et stabilitatis praesidia. Igitur gaudium haud fluxum et instabile, sed constans ac manens ciuium erectos animos reficit. Quod solet esse, quando est maximum, tunc fiet rei publicae gaudium, vbi Principe optimo clauum imperii aggrediente, prouinciarum iam florentium decus nouis statim augetur incrementis, vel afflictarum mala spe citius leuantur. Spei locum hic occupabit fiducia, fiduciae comes fida et perpetua erit laetitia exultans ac triumphans. Talis fere Macedonum erat sub nouo, eodemque auspiciatissimo Alexandri M. imperio, qui nihil nisi diuina ope aggređi videbatur.

Dignus ciuium spe, expectatione fiduciaque fuit, si quisquam, SERENISSIMVS AC CELSISSIMVS SAXONVM ELECTOR, FRIDERICVS AVGVSTVS. Hunc ipsa populi felicitas conspicit gubernaculis optimi Principatus assidentem. Habet HIC eminentissimarum, caelo venerabilium, terris admirabilium choro virtutum stipatus, immortalia Patrum ac Maiorum decora, quae complectitur singula, in oculis animoque altissimis radicibus defixa. Exprimit HIC ore, vultu, animo, sermone, factis gentilitias dotes, humani generis





generis delicias, sapientiam, providentiam, iustitiam, constantiam, benignitatem, mansuetudinem, clementiam, indulgentiam, Patre Optimo Patriae, Saxonum excellissimo Principatu multo dignissimam. Cuius quidem AMANTISSIMI PARENTIS PATRIAE si adspicias et coram venereris mitissimam placidissimamque maiestatem, diu haereas anceps ac dubius, num caelo Saxoniae sit redditus FRIDERICVS CHRISTIANVS, an folium paternum aequis paribusque virtutibus ornet ac beet FRIDERICVS AVGVSTVS.

Merito igitur et sancto quodam iure Optimum Traianum patria colit ac veneratur cum exteris nationibus in FRIDERICO AVGVSTO, vel potius Principem optimo Traiano infinitis modis meliorem. Titi clementiam in scenam Dresenae haud ita pridem prodixisse, accepimus. At Romanorum ille Titus num imago fuerit Titi istius Saxonici? Num diuinas FRIDERICI AVGVSTI virtutes, Saxonum spes ac delicias, expresserit? Sed esto. Proderit sane priscus ille Titus, vt, umbra velut apposita, lux Saxoniae exortari clarius et pleno iubare exsplendescat.

Ita quidem bello adhuc, quamvis composito, facia et misera vastitate patria videt sibi Principem et Patrem diuinitus concessum, qui vulnera solus obliget ac sanet, qui templorum urbiumque nobilissimarum cadauera in cineres redacta quasi resuscitet, atque his splendorem pristinum, immo maiorem, reddat. In nummo apud Begerum, Floro, quem luculentissimum edidit praefatum, Roma galeata cernitur, cum Victoriola, adiecta inscriptione: *Roma renascens*. Ciuum profecto Saxoniae spes et fiducia, in FRIDERICO AVGVSTO reposita, quoties cogitat salutis suae praesidem ac restauratorem, cogitat autem quotidie, quoties in oculis fert patriae PARENTEM INDVLGENTISSIMVM, fert autem perpetuo, toties eius Numine ac beneficio cernere sibi videtur *Saxoniam adeo renascentem*, eius vt beatus ac florens sub OPTIMO PRINCIPE status ab Vlysse Homero videatur depictus. AVGVSTI gloria peruenit ad latum caelum, sicut eximii Regis, qui, Deo similis, in multis fortibusque viri regnans iura sustentet: *ferat autem terra nigra tritica et hordea, grauenturque arbores fructu. Pariunt vero pecudes robustae, flumina praebent pisces ex prudenti administratione, feliciterque degunt populi sub IPSO.*







Cuius sensu adspēctūque felicitatis recreata, caput extollit Saxonia, luctum exiit ac deponit, gaudium totis venis ac medullis concipit, et quicquid recentis ex auspiciatissimo FRIDERICI AVGVSTI principatu animis insidet laetitiae, in publicos civium plausus ac sollemnes omnium gratulationes erumpit. Faustissima vero ac laetissima diei lux oboritur nobilissimis Saxoniae vrbibus, qua post tot vota, tot desideria, tot expectationes, INDVLGENTISSIMVM PATRIAE PARENTEM VNA cum SERENISSIMA CELSISSIMAQUE AMALIA AVGVSTA PATRIAE DVLCISSIMA PARENTE, sacra sollemnique pompa contigit excipere, VTRIVSQUE maiestatem, verno sole suaviorē, coram intueri et venerari, coram testificari ingenitam Saxonibus in Principes suos fidem ac pietatem, coram ius iurandum interponere, sanctissimum obedientiae subiectissimae Optimo Principi pignus, laterum oppositus et corporum eiusdem officii sanctitate polliceri. Vrbes hic suas EXCELSISSIMVM PAR CONIVGVVM, PAR PATRIAE PARENTVM, eadem populi gestientis frequentia, eodem plausu ingreditur, quo Romam Traianus ille Plinianus. *Non aetas quenuquam, non valetudo, non sexus retardat, quo minus oculos insolito spectaculo impleat. ILLOS paruuli noscere, ostentare iuuenes, mirari senes, aegri quoque, neglecto medentium imperio, ad conspectum PATRIAE PARENTIS AC DELICIA RV M, quasi ad salutem sanitatemque, prorepere. Inde alii se satis vixisse ILLIS vixit, ILLIS receptis: Alii nunc magis esse viuendum praedicant. Feminas etiam secunditatis suae maxima voluptas subit, cum cernunt, cui Principi ciues, cui Imperatori milites pariant. Vident referta lecta ac laborantia, ac ne eum quidem vacantem locum, qui non nisi suspensum et instabile vestigium capit, oppletas undique vias, angustumque tramitem relictum sibi, alacrem hinc atque inde populum, ubique par gaudium, paremque clamorem. Tam aequaliter ab omnibus ex aduentu EORVM laetitia percipitur, quam omnibus veniunt. Quae tamen ipsa cum ingressu EORVM crescit, ac prope in singulos gradus adaugetur.*

Indulgentissimum PAR PRINCIPVM ac PARENTVM vario cultu ornatumque ordines civium omnes, aetates omnes occurrentes sibi conspicit, dulci ac blando pietatis et gaudii certamine contententes atque aemulantes, et quod quisque maxime potest, sanctissimi ac perpetuo



petuo mansuri officii pignus afferentes. **VTRIQUE** circumspiciunt ingentem plaudentis ac gestientis populi multitudinem, oculis ac vultu spirantibus maiestatem, cuius adspectum ciues reuerentur, non reformident, cuius effusa caritate lacrimis, quas intus venerabundae pietatis affectus vltro profundit, nemo temperet. Ita **SERENISSIMO FRIDERICO AVGVSTO**, sed longe maiorem in modum, accidit, quod Alexandro M. cuius Macedones, teste Curtio, *haud facile dictu est, praeter ingenitam illi genti erga Reges suos venerationem, quantum vel admirationi dediti fuerint, vel caritate flagrauerint.* Ingenii enim dotibus et animi artibus, vt pariter carus et venerandus esset, effecerat.

Torgauiam quanto accensa fuerit desiderio, **PATRIAE PARENTEM OPTIMUM**, vna cum **SERENISSIMA AMALIA AVGVSTA** coram venerandi, ac laetitiae exsultantis affectum **VTRISQUE** significandi, praestita maxime sollempnis ac religiosissimi iuris iurandi fide, ipsa sibi testis est. Vel hoc nomine vulnera continentis Martis impetu ac furore ipsi illata recrudescunt. Sed fidem, sed obsequii pietatem, qua nec fidissimae ciuitati quicquam concedit, non belli vis eripere, non ruinae ipsius caeli prostrernere, non laedere, non minuere vlla ex parte possunt. Conspirantibus omnium desideriis ac votis pro salute atque incolumitate **FRIDERICI AVGVSTI, AMALIAE AVGVSTAE** ac **CELISSIMAE DOMVS SAXONICAE** quemadmodum Saxonia iam aris aduoluitur, ita Deo immortalis, cuius nutu ac munere datus nobis est **PATER** atque **PRINCEPS**, eius officii multo sanctissimi, multo suauissimi atque exoptatissimi, publice priuatimque Torgauiam exsoluit religionem, Diei, qua data est **OPTIMO PRINCIPI** fides, memoriam aeternis condit factis, et monumenta huic statuit, quae nulla vnumquam longinquitas deleuerit.

Eiusdem officii sanctitate ducta penitus et permota, schola etiam nostra diei huius, et sibi multo laetissimae, multo auspiciatissimae, memoriam sollempni pietate celebrabit.

Vir Praenobilissimus ac Doctissimus, **M. CAROLVS HENRICVS SINTENIS**, Lycei Conrector meritissimus, *de felicitate ciuium ex felicitate Principis*, luculentam, gallica lingua orationem habebit. Sociam magistro pietatem adiungent tres multae spei iuuenes.

IOAN-





IOANNES GVILIELMVS DEMISCH, Torgauensis,  
dicet latino sermone *de officio scholarum in Principem sanctissimo*, tum  
grati animi officium, scholae dicturus vale, breui carmine germanico  
faciet testatum.

IOANNES SALOMO CVNO, Torgauensis,  
Ode germanica pinget *immanem tyrannum*, quo dulcior appareat ac  
venerabilior

*Patriae Patris imago*, quam versibus germanicis referet

IOANNES CHRISTIANVS LIEBSTEIN, Torgauensis,  
ac DEMISCHIO discessum e schola felicem ac faustum gratulatus huic  
actui sollempni coronidem imponet.

VIRI ILLVSTRES AC GENEROSISSIMI, VIR SVMME VENERA-  
BILIS, EPHORVS SCHOLAE GRAVISSIMVS, PATRES CONSCRI-  
PTI SPLENDIDISSIMI, SACERDOTES PLVRIMVM REVEREN-  
DI, alique Ordines suo quisque gradu colendi, cum summa in  
OPTIMVM PRINCIPEM ac PATRIAE PARENTEM  
reuerentia et pietate certent inter se, vix rogandi locum nobis relin-  
quunt, vt, schola nostra cras, peractis sacris matutinis, laetissimi  
sanctissimi que partem officii faciente, frequentes adsint, suamque in  
audiendo beneuolentiam verba facturis declarent. Scrib. Torgauiae,  
die x. Octobris, A. O. R. cIcIccclxix.

---

V I T E M B E R G A E

LITTERIS CAROLI CHRISTIANI DÜRRII

ACAD. A TYPIS.



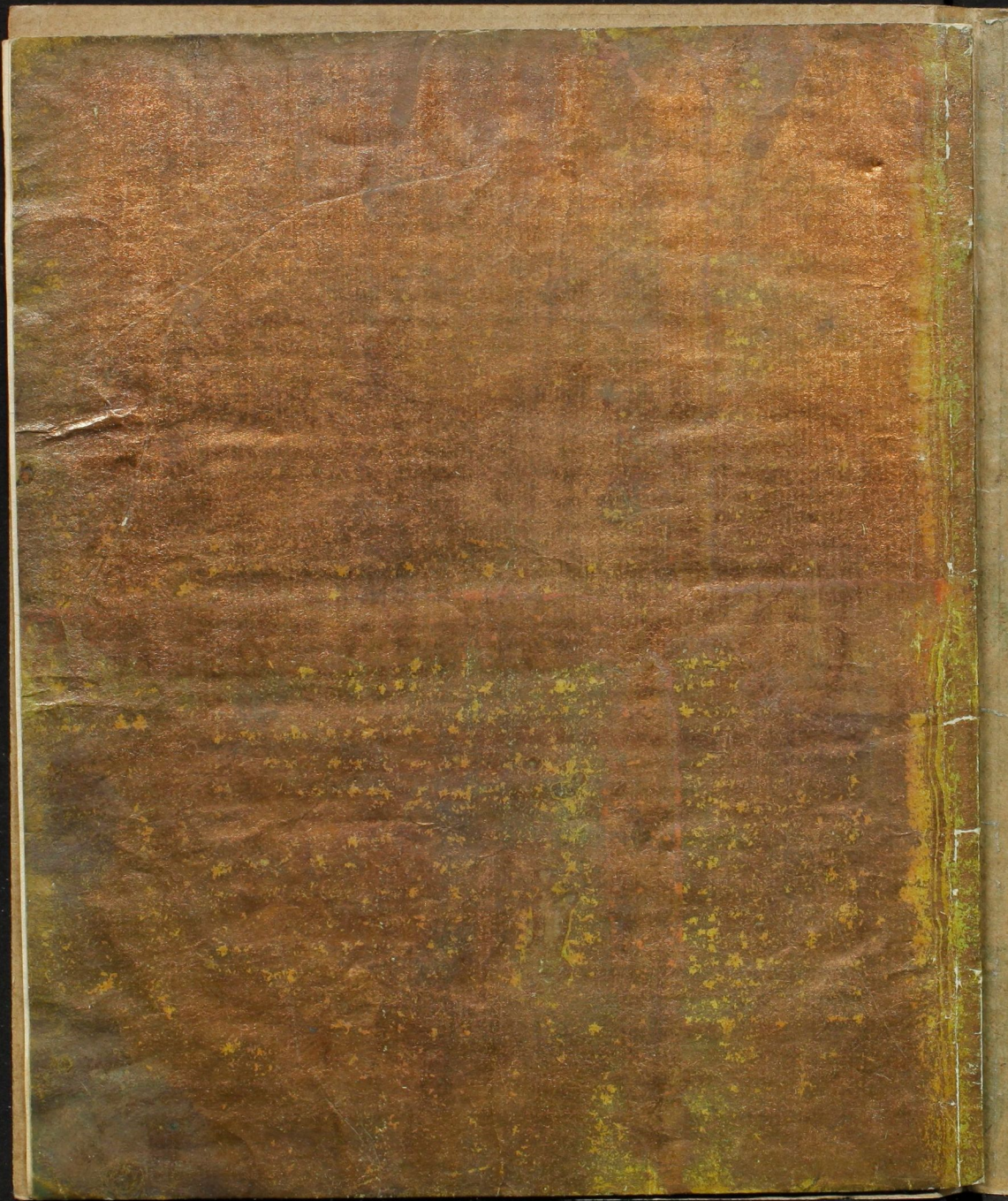


Id 3574 OR

M. C.









ULB Halle

3

007 490 712



*Handwritten:* 10/18









Kat. 1, 748

DE  
GAVDIO CIVIVM  
EX  
PRIMORDIIS PRINCIPATVS  
OPTIMAE SPEI.

BREVIS COMMENTATIO  
CHRISTIANI FRIDERICI OLPII  
A. M. LYC. TORG. RECT. ET LATINI IENENSIVM  
COLLEGII SODALIS.

